

HLEDAL JSEM V SOBĚ SAMÉM - HERAKLEITOS : ZTRACENÝ SPIS.

Filosofie (logos, podstata světa)

- Logos, jenž je věčně týž, lidé nechápou; ani dokud o něm neslyšeli, ani když o něm právě slyší.
- Jsou s logem v rozporu, ač se s ním stále setkávají; nač denně narážejí, zdá se jim cizí.
- Setkávají se s tím, většina to však nevnímá; učí se tomu, nevědí, ale zdá se jim, že vědí.
- Společné: počátek a konec kružnice.
- Protikladné shodné, z neshodného nejkrásnější soulad a všechno vzniká skrze svár.
- Skrytý soulad vládne zjevnému.
- To, co spojuje: celé necelé, shodné neshodné, souzvučné nesouzvučné, ze všeho jedno, z jednoho vše.
- Nechápu, jak neshodné navzájem souhlasí: protichůdný soulad, tak jako u luku a u lyry.
- Boj je otcem všeho a vládcem všeho; z jedněch dělá bohy, z druhých lidi, z jedněch občany, z druhých otroky.
- Je nutno vědět, že tím společným je boj, že řád je svár a všechno že vzniká svárem podle nutnosti.
- Moře je voda nejčistší a nejspínavější: pitná a prospěšná pro ryby, pro lidi nepitná a zhoubná.
- Do týchž řek vstupujeme i nevstupujeme, jsme i nejsme.
- Na ty, kdo vstupují do stejných řek, valí se jiné a jiné vody; tou vlhkostí se duše vypařují.
- Oheň žije smrtí země, vzduch smrtí ohně, voda smrtí vzduchu, země smrtí vody.
- Studené se otepluje, teplé ochlazuje, vlhké schne, suché vlhne.
- Příjemným a dobrým činí zdraví nemoc, sytost hlad, odpočinek únava.
- Nejkrásnější ze světů, hromada náhodně rozházených věcí.
- Nepromíchá-li se ječný nápoj (kykeón), rozkládá se.
- Kdyby se všechno stalo dýmem, rozlišoval by věci nos.
- ...rozptyluje se a opět spojuje, přichází a odchází...
- Tento svět, týž pro všechny, nevytvořil nikdo z bohů ani z lidí, ale vždy byl, je a bude věčně živým ohněm, rozněcujícím se podle míry a hasnoucím podle míry.
- Převertat ohně: nejprve moře; a převertat moře: zpola země, zpola přestér...rozlije se a přijme svou míru v poměru, jaký byl prve.
- Stát se vodou je smrt pro duše, stát se zemí je smrt pro vodu; ale ze země vzniká voda a z vody vzniká duše.
- Vše, co je, se řídí bleskem.
- Oheň, to je nedostatek a nasycení.
- Všechno rozsoudí, všechno uchvátí: oheň, který přijde.
- Všechno se směňuje za oheň, oheň se směňuje za všechno, tak jako za zlato zboží a za zboží zlato.
- Neboť slunce nepřekročí svou míru, sice je vyhledají Lítice, pomocnice Spravedlnosti.
- Kdyby nebylo slunce, byla by noc i přes ostatní hvězdy.
- Slunce má šířku lidské nohy.
- Slunce je denně nové.
- Hranice jitřenky a večera: Medvědice a proti Medvědici mezník nebeského Dia.
- ...roční období, jež všechno přinášejí...
- Jestliže štěstí spočívá v tělesných rozkoších, mějme za šťastné voly, co dostanou k žrádlu hrachor.
- Každý osel si vybere spíš podestýlku než zlato.
- Prasatům se hnůj zamlouvá víc než čistá voda.
- Prasata se myjí bahnem, drůbež prachem a popelem.

Psychologie (rozum, charakter)

- Vidění, slyšení, učení, těch si cením nejvíc.
- Všem lidem náleží: poznávat sebe sama - a myslet.
- Je třeba, aby muži milující moudrost znali velmi mnoho.
- Největší zdatnost a moudrost: myslet, mluvit, konat pravdivě, protože chápat podstatu.
- Ti nejlepší si volí jedno nade vše: nesmrtelnost mezi smrtelníky; ale většina jen žere jako dobytek.
- Když poslouchají ti, kdo nechápou, podobají se hluchým; jejich vlastní řeč svědčí, že ač přítomni, jsou nepřítomni.
- Předstudek se podobá padoucnici.
- Tupce přivede do rozpaků každý logos.
- Lidská mínění – dětské hračky.
- ...nemá se jednat a mluvit jako ve spánku...ani jako děti, jež poslouchají své rodiče.
- Nedovedou ani slyšet, ani mluvit.
- Narodí-li se, chtějí život a smrt, a plodí děti, aby byla smrt.
- ...neboť je lepší skrývat nevědomost.
- Špatnými svědky jsou lidem oči a uši, mají-li duše, jež nerozumějí.
- Oči jsou přesnější svědkové než uši.
- Vždyť psi štěkají na toho, koho neznají.
- Jakou mají mysl, jakého ducha? Věří starým básníkům a za učitele mají dav nevědouce, že většina je špatná, menšina dobrá.
- Nikdo z těch, jejichž slova jsem slyšel, nedospívá k poznání, že moudrost je něco jiného než vše ostatní.

Sociologie (právo, spravedlnost)

- Nepojmenovali by právo, kdyby neznali jeho protiklad.
- I ten nejuznávanější z nich se zmocnil jen zdání; avšak ty, kdo klamou, a ty, kdo vidí, že klamou, ty uchopí Spravedlnost.
- Pro ty, kdo bdí, je svět jeden a společný pro všechny; spící však se obracejí každý do svého vlastního.
- Je třeba řídit se společným; ač však je logos společný, většina žije tak, jako by měla svůj vlastní zdroj pochopení.
- Ti, kdo spí, jsou dělníky a pomocníky toho, co se děje ve světě.
- Pro lidi není lepší, děje-li se, co si přejí.
- Zpupnost je nutno hasit víc než požár.
- Lid má bojovat o zákon jako o hradbu.
- Je únavné namáhat se pro tytéž pány a poslouchat je...měnic se odpočívá.
- Bohové i lidé ctí ty, kdo padnou ve válce.
- Větší smrti mají větší podíly.
- Lékaři, kteří řežou a pálí, požadují mzdu; avšak nezaslouží si ji, neboť dělají totéž co nemoc.